

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

SCB, statistikmyndigheten

Yttrande över förslag till föreskrifter om skyldighet för företag att lämna uppgifter till statistik om innovation i företagssektorn

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Remissen innehåller förslag till föreskrifter gällande företags uppgiftslämnarskyldighet till statistik om innovation i företagssektorn. 6 000 företag med fler än 10 anställda kommer att tillfrågas, liksom, och som är nytt för denna undersökning, 3 000 företag med 0-9 anställda.

Enligt Regelrådet är beskrivningen av berörda företag tydlig, liksom beskrivningen av förslagens påverkan på företagets kostnader, även om Regelrådet ställer sig något avvaktande till den uppskattade tidsåtgången för mikroföretagen som hittills inte har omfattats av den nu aktuella undersökningen. Dock beskriver förslagsställaren den påverkan som ett förslag av det nu remitterade ärendets karaktär får för små företag, i förhållande till större företag, vilket är relevant information. Enligt Regelrådet är ett förslags påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag, liksom om särskild hänsyn kan tas till små företag vid reglernas utformning fortsatt relevant information i en konsekvensutredning till förslag som får effekter för företag. Sådana beskrivningar har förslagsställaren med i konsekvensutredningen.

Enligt Regelrådet hade det varit behövt med en utförligare beskrivning av alternativa lösningar, särskilt mot bakgrund av att mikroföretag nu kommer att inkluderas i undersökningen, vilket är nytt och ett nationellt initiativ. Beskrivningen av hur och när förslaget kan utvärderas hade av samma skäl behövt vara utförligare.

Trots det nämnda anser Regelrådet att de brister som har identifierats inte påverkar helhetsbedömningen av konsekvensutredningen. Konsekvensutredningen kan, med de medskick som framgår av yttrandet, sammantaget anses uppfylla kraven.

Innehållet i förslaget

SCB föreslår föreskrifter som innehåller kompletterande bestämmelser till Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1092 av den 30 juni 2022 om tekniska specifikationer för datakrav för ämnet Innovation i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2152 om europeisk företagsstatistik. Uppgifter om företagets innovationsaktiviteter ska på begäran lämnas en gång vartannat år till SCB och ska i de flesta fall avse förhållanden under de tre närmast föregående kalenderåren, vissa frågor avser dock endast närmast föregående kalenderår. Uppgifterna ska lämnas av företag som valts ut med statistiska

metoder och ska lämnas den 31 mars 2025 eller vid en senare tidpunkt som SCB beslutar om.

Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 15 januari 2025, samtidigt som föreskrifter (SCB-FS 2023:02) om skyldighet för företag att lämna uppgifter till statistik om innovation i företagssektorn upphör att gälla.

Bedömning av delaspekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

I konsekvensutredningen anges att undersökningen Innovation i företagssektorn genomförs vartannat år med en treårig referensperiod. Syftet med undersökningen anges vara att mäta innovationsaktiviteten i svenska företag genom att samla in data för ett antal nyckelindikatorer däribland produktinnovation, processinnovation och utgifter för egen och utlagd FoU. Statistik om företagets innovationsaktivitet i Sverige har tagits fram sedan mitten av 1990-talet. Data över företagets innovationer och innovationsaktiviteter är betydelsefulla faktorer både för implementering och utvärdering av policyåtgärder men även för analys av tillväxt. Vetenskapliga och tekniska innovationer samt innovationsaktiviteter är viktiga faktorer för social och ekonomisk tillväxt. Det är därför viktigt att inhämta uppgifter om svenska företags innovationsaktiviteter och innovationsbenägenhet som en del i den svenska ekonomiska statistiken. Innovation i företagssektorn fungerar även som underlag till den officiella statistiken om FoU inom näringslivet.

Vidare anges att den nu gällande föreskriften för undersökningen Innovation i företagssektorn, SCB-FS 2023:2, behöver uppdateras eftersom innehållet i frågeformuläret har justerats, urvalet har förändrats och sista svarsdatum har ändrats.

I konsekvensutredningen redovisas även de ändringar som har genomförts i enkäten i år i jämförelse med tidigare, liksom information om Eurostats modellenkät.¹ Det framgår att i jämförelse med föregående undersökningsomgång, 2020-2022, har antalet frågor ökat med två. Frågeformuläret anges använda filter för att säkerställa att frågorna är relevanta för uppgiftslämnarna. Därmed är det inte alla uppgiftslämnare som kommer besvara samtliga frågor. Vidare anges att i Innovation i företagssektorn 2022-2024 kommer företag med 0-9 anställda, så kallade mikroföretag, att inkluderas. Mikroföretag har tidigare inte inkluderats i innovationsstatistiken men behov av centrala användare som departement och branschorganisationer motiverar den ökade uppgiftslämnarbördan. Bland annat anges det vara av vikt att undersöka samverkan mellan mikroföretag och lärosäten när det kommer till att kommersialisera FoU. Mikroföretagen kommer få samma blankett som övriga företag. Det anges att utöver inkluderingen av mikroföretag är urvalet gällande bransch och övrig storleksklass det samma som tidigare omgång. Uppskattningsvis väntas cirka 6 000 företag i storleksklassen 10 eller fler anställda samt 3 000 mikroföretag ingå i undersökningen.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Enligt Regelrådet hade det varit önskvärt med ett utförligare resonemang gällande syftet med att inkludera mikroföretagen. Ett sådant resonemang hade kunnat inkludera beskrivningar av om nyttan med att mikroföretagen

¹ Konsekvensutredningen s. 2-4.

inkluderas i undersökningen bedöms motivera kostnaden som uppstår för mikroföretagen med anledning av uppgiftslämnandet. Med det sagt, kan den beskrivning som finns godtas.

Trots det nämnda finner Regelrådet att beskrivningen av problemet och syfte med förslaget är godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

I konsekvensutredningen anges att SCB är bunden, enligt Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1092, att leverera indikatorer baserat på frågor i det gemensamt framtagna frågeformuläret samt leva upp till de kvalitetskrav som ställs upp. Majoriteten av efterfrågade uppgifter är av kvalitativ typ, för dessa finns det ingen möjlighet att använda administrativa datakällor för insamling.

Vidare anges att i det fall regleringen inte kommer till stånd blir effekten en drastiskt minskad svarsfrekvens och med det försämrad kvalitet på resultatet för en stor andel av variablerna i undersökningen. Statistiken skulle då inte vara jämförbar över tid, med andra nationella undersökningar eller med övriga EU-länder. I det fall regleringen inte skulle komma till stånd skulle konsekvenserna bli en drastiskt minskad svarsfrekvens och därmed försämrad kvalitet.

Regelrådet finner att beskrivningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas är godtagbar.

Alternativa lösningar

Förslagsställaren bedömer, baserat på det som anges vid *Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas*, att det i dagsläget inte finns några alternativa lösningar.

I konsekvensutredningen anges att det inte är möjligt att få in uppgifter från företag på frivillig basis och samtidigt hålla tillräckligt hög kvalitet som uppfyller nationella såväl som internationella (EU) kvalitetskrav.

Vidare anges att för vissa variabler såsom koncerntillhörighet, ålder och omsättning inhämtas uppgifter från administrativa datakällor. Alternativet för insamling av uppgifter av kvalitativ typ samt de av kvantitativ typ som avser utgifter och andel av omsättning från produktinnovationer skulle vara webskrapning. Webskrapning innebär, att med en modell för textanalys, kunna inhämta information från företagets hemsidor och årsredovisningar. Detta är en alternativ datainsamling som förslagsställaren inte ser som aktuell, då det saknas kvalitetssäkrade metoder för detta. Därtill finns inte samtlig information som efterfrågas på företagets hemsidor eller årsredovisningar.

Förslagsställaren vill att insamling av uppgifter i undersökningen Innovation i företagssektorn fortsätter enligt tidigare metoder, det vill säga direktinsamling via webblankett.

Förslagsställaren anser att det idag inte finns välutvecklade och säkra metoder för insamling på annat sätt. För att kunna producera, publicera och leverera innovationsindikatorer som uppfyller kraven i genomförandeförordningen anser förslagsställaren att svarsplikt är av stor vikt.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Såvitt Regelrådet förstår så är det ett nationellt val dels vilka branscher som ska inkluderas i undersökningen, dels att mikroföretag ska inkluderas. Av bilaga 1 till konsekvensutredningen, benämnd Storleksklass och bransch, framgår att vissa branscher är reglerade av Eurostat enligt Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1092, och att det finns vissa branscher som omfattas av

den svenska undersökningen som inte omfattas av genomförandeförordningen.² Där framgår också att mikroföretag inte är reglerade i genomförandeförordningen.

Mot bakgrund av det nämnda kan Regelrådet konstatera att det finns alternativa sätt att utforma regleringen. I ett resonemang om alternativa lösningar hade det varit relevant information för förslagsställaren att beskriva tydligare, och inte enbart omnämna i en bilaga. Utöver det nämnda, erfar Regelrådet att det finns alternativa sätt att mäta ett lands innovationskraft, än på det sätt som förordas i det nu remitterade ärendet. Sammantaget hade Regelrådet därför velat se ett utförligare resonemang i denna del.

Regelrådet finner att beskrivningen av alternativa lösningar är bristfällig.

Berörda företag

Som framgår vid *Problembeskrivning och syftet med förslaget* kommer 3 000 mikroföretag samt 6 000 företag i storleksklassen 10 anställda och fler, att omfattas av uppgiftsinlämningen. Av bilaga 1, Storleksklass och bransch, framgår det att vissa branscher är reglerade av Eurostat enligt Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1092. Dessa är mineralutvinning, tillverkningsindustri, energi och återvinning, parti- och provisionshandel utom med motorfordon, transport- och magasineringsföretag, informations- och kommunikationsföretag, finans- och försäkringsföretag och arkitekt- och teknisk konsultverksamhet. Branscher utöver de reglerade av genomförandeförordningen är byggindustri, utbildningsväsendet och enheter för hälso- och sjukvård.

Regelrådet finner att beskrivningen av berörda företag sammantaget är godtagbar.

Förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter

I konsekvensutredningen anges följande. Föreskriften om svarsplikt innebär främst ekonomiska konsekvenser. Kostnaderna för att besvara undersökningen består till största del av löner och arvoden. I SCB:s årsredovisning 2023 presenteras timkostnaden för företag, som används som underlag i beräkning av uppgiftslämnarbördan. Timkostnaden för 2022 anges ha varit 1 031 kr. I beräkningen av timkostnaden ingår lön, sociala avgifter, lokaler, med mera. Svarstiden samlas in via en frivillig fråga i slutet av enkäten, där uppgiftslämnare ombeds uppskatta tidsåtgången för insamling och rapportering av efterfrågade uppgifter. Den genomsnittliga svarstiden för undersökningsomgång 2020-2022 var 37 minuter (29 frågor). Detta är en ökning från föregående omgång (2018-2020) då den genomsnittliga svarstiden var 26 minuter. Det finns flera orsaker till att svarstiden har ökat. I enkäten för 2020-2022 introducerades ja och nej alternativ på en majoritet av frågorna. Detta kan ha lett till en ökad svarstid då uppgiftslämnaren behöver fylla i ett svar på varje rad. Detta motiveras av den kvalitetsförbättring som blir till följd av minimering av partiellt bortfall. Dessutom förlängs svarstiden när företag byter kontaktperson/uppgiftslämnare, vilket har förekommit för en del företag som varit med i båda undersökningsomgångar (2018-2020 och 2020-2022).

Vidare anges att svarstiden är beroende av storleken på det rapporterade företaget. Den genomsnittliga svarstiden för företag med 10-20 anställda var 33 minuter medan

² Byggindustri, utbildningsväsendet och enheter för hälso- och sjukvård. (Bilaga 1, s 8 i konsekvensutredningen).

motsvarande för företag med 200 eller fler anställda var 52 minuter. Detta kan förklaras av att mindre företag har en begränsad verksamhet, vilket gör den enklare att svara för.

Förslagsställaren bedömer att den genomsnittliga svarstiden för undersökningsomgång 2022-2024 kommer vara densamma som föregående, 37 minuter. Detta trots inkludering av fler frågor jämfört med föregående undersökningsomgång, eftersom filter gör att flera av frågorna inte ställs till samtliga undersökta företag. För mikroföretagen bedöms den genomsnittliga svarstiden vara lägre. Svarstiden för företag med 10-20 anställda används som ett approximativt värde för att uppskatta mikroföretagens uppgiftslämnarkostnad.

Förslagsställarens metod³ för att beräkna uppgiftslämnarkostnaden ger följande uppskattningar. Mikroföretag med 0-9 anställda bedöms lägga 1 650 timmar på detta, till en kostnad av 1 701 150 kr. Övriga företag med 10 eller fler anställda bedöms lägga 3 700 timmar på detta, till en kostnad av 3 814 700 kr. Detta medför en total uppskattad uppgiftslämnarkostnad på 5 515 850 kr, vilket är en ökning från föregående undersökningsomgång. Ökningen beror dels på den ökade genomsnittliga svarstiden, dels på den ökade timkostnaden för företagen. Slutligen anges att denna uppgiftslämnarkostnad är en uppskattning och kan därför skilja sig mot den faktiska kostnaden som aktuell undersökningsomgång, 2022-2024, kommer innebära.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Det finns en uppskattning av förslagets påverkan på företagens kostnader. Även om mikroföretagen behöver besvara färre frågor än större företag ställer sig Regelrådet något frågande till förslagsställarens antagande att mikroföretagen kommer att lägga ungefär samma tid på att besvara enkäten som företag med 10 och fler anställda. Detta mot bakgrund av att just denna enkät är ny för mikroföretagen att sätta sig in i. Beskrivningen kan trots det nämnda godtas.

Regelrådet har inte kunnat återfinna en beskrivning av förslagets påverkan på företagens intäkter. Om ett förslag inte bedöms få någon påverkan på företagens intäkter behöver det anges och motiveras. Avsaknaden av en sådan beskrivning medför att konsekvensutredningen är ofullständig i denna del.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets effekter på företagens kostnader är godtagbar.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets effekter på företagens intäkter är bristfällig.

Påverkan på konkurrens, särskilda hänsyn till små företag och andra relevanta konsekvenser

Påverkan på konkurrens

Förslagsställaren gör bedömningen att förslagen inte har någon påverkan på företagens konkurrensförhållanden.

³ Förslagsställarens information i fotnot:

Formel för beräkning av uppgiftslämnarkostnad: (Antal företag i urval x genomsnittlig tidsåtgång i timmar) x timkostnad.

Enligt Regelrådet är förslagsställarens ställningstagande i denna del något kortfattat. Det hade varit önskvärt med en motivering till ställningstagandet. Regelrådet har dock heller inte för egen del kunnat identifiera någon påverkan på konkurrensförhållandena till följd av förslaget. Den kortfattade beskrivningen kan därför, med nämnda medskick gällande önskvärda motiveringar, godtas i detta ärende.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag är godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag

I konsekvensutredningen anges följande. För små företag kan besvarande av undersökningen vara ett störande moment i verksamheten, vilket även gör alternativkostnaden för att besvara undersökningen högre. Detta trots att de kan avsätta mindre tid för att ta fram uppgifter, då det kan anses enklare att samla in i mindre organisationer. För större företag kan organiseringen av verksamheten försvåra insamlandet av uppgifter för rapportering. Då undersökningen samlar in uppgifter om innovationsaktivitet i huvudsak, vilket vanligtvis sker i flera delar av ett företags verksamhet blir detta mer tidskrävande för företag med komplexa organisationsstrukturer. För aktuell undersökningsomgång, 2022-2024, har förslagsställaren skapat ifyllningsbara visningsexemplar som förväntas minska uppgiftslämnarens börda när uppgifter behöver inhämtas från olika delar av organisationen.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Regelrådet noterar att förslagsställaren har en insikt om vad en ökad uppgiftslämnarbörda medför för små företag. Vid *Problembeskrivning och syftet med förslaget* framgår varför förslagsställaren trots det bedömer att mikroföretagen bör ingå i undersökningen.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning är godtagbar.

Andra relevanta konsekvenser

Det har inte angetts något annat än vad som framgår vid andra rubriker i yttrandet. Regelrådet har heller inte för egen del kunnat identifiera några andra relevanta konsekvenser.

Regelrådet finner att beskrivningen av andra relevanta konsekvenser är godtagbar.

Åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och andra effekter

I konsekvensutredningen anges att förslagsställaren vidtar flera åtgärder för att minimera uppgiftslämnarnas kostnader. Blanketten är utformad på ett sådant sätt att antalet frågor är beroende på uppgiftslämnarens tidigare svar. Förslagsställarens samordnade system för urvalsdragning (SAMU) tar hänsyn till vilka undersökningar företagen ingår i, för att minska bördan för dessa företag. Ifyllningsbara visningsexemplar minskar även bördan för företag med komplexa organisationsstrukturer där flera personer behöver vara inblandade i besvarandet av undersökningen.

Regelrådet finner att beskrivningen av vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte är godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

I konsekvensutredningen anges att föreskriften träder i kraft den 15 januari 2025. Insamling av Innovation i företagssektorn 2022-2024 påbörjas den 6 mars 2025 genom utskick av missiv och inloggningsuppgifter till ett elektroniskt frågeformulär. Sista svarsdag är ungefär tre veckor efter utskicksdatum, den 31 mars 2025. Därefter skickas två påminnelser ut, med två veckors mellanrum. Detta anges följa rekommendationer från Eurostat.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. I konsekvensutredningen anges när föreskriften ska träda i kraft – inget om särskild hänsyn behöver tas till tidpunkten för ikraftträdande, vilket är en brist i redovisningen. Regelrådet har heller inte kunnat återfinna en beskrivning av behovet av speciella informationsinsatser.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskild hänsyn behöver tas till tidpunkten för ikraftträdande, liksom behovet av speciella informationsinsatser, är bristfällig.

Hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

I konsekvensutredningen anges att förslagsställaren efter varje avslutad undersökningsomgång genomför utvärderingar av svarsfrekvens och bortfall, uppgiftslämnarnas börda genom kommentarer och svarstid, samt blankettens utformning. Utvärderingen syftar till att förenkla för uppgiftslämnare i framtida undersökningsomgångar samt säkerställa kvaliteten i statistiken.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. En beskrivning av hur och när konsekvenserna av ett förslag kan utvärderas bör knyta an till syftet med förslaget, och hur det valda alternativet medför en tillräckligt stor nytta i förhållande till kostnaden för berörda. Regelrådet hade i denna del velat se utförligare resonemang i linje med det nämnda.

Regelrådet finner att beskrivningen av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas är bristfällig.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

I konsekvensutredningen anges att den föreslagna föreskriften följer gällande EU-rättsakter och rekommendationer från Eurostat.

Regelrådet finner att beskrivningen av om förslaget överensstämmer med, eller går utöver, de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen, är godtagbar.

Övrigt av relevans för ärendet eller Regelrådets bedömning

Det har inte framkommit något övrigt av relevans för ärendet eller för Regelrådets bedömning.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 6 november 2024.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Lennart Renbjer och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Katarina Garinder Eklöv.

Anna-Lena Bohm

Ordförande

Katarina Garinder Eklöv

Föredragande